

Bomhai Bóh!

Cíklo 25.
23. junija.

Lětník 5.
1895.

Serbiske njedželske Ľopjenka.

Wudawaju ſo kózdu ſobotu w Smolerjez knihicíſchezeřni w Budyschinje a ſu tam doſtač ſa ſchtwórtlětnu pſchedplátu 40 np.

2. njedželu po ſví. Trojizh.

Jap. ſl. 3, 6: Sſlěboro a ſloto ja nimam.

Takle je ſví. Pětr tamnemu khromemu wotmolvíl, ſiž pſched rjanymi wrotami templa ležo ſwojej ruzy na pſcheczo Pětrej a Janej wupschestrje, jało chyzſchtaj tamnaj do tempela dónic̄, ſo pomodlic̄, pſchetož wón ſebi myſlesche, ſo wot njeju někajki pjenježny dar do ruky doſtanje. Ale Pětr jemu praji: „Sſlěbro a ſloto ja nimam. Schtož pak mam, to eži dam: W mjenje Jeſom Chrysta ſtan a khodz!“

Takle bu tón khromy na jene dobo ſtrowy a czerſtwy, móžesche ſtanyc̄ a khodzic̄. —

Rune tajſe džiwý ſo drje dženža wjazy njestanu, ſa to pak ſo druhe wjetsche ſtanu. Nasch ſbóžnik chze naš na duſchi wuſtrowic̄. Schtož je jeno po czele ſtrowy, na duſchi pak niz, tajfemu jeho najwjetſche ſbože po brachuje. Š wotkel pak pomož ſa ſwoju ſchorjenu duſchu doſtanjesch?

Š wjele kſhesczijanami tak ſteji, ſo maja drje pſchi ſebi ſlěboro a ſloto, — wěru a luboſcz pak we ſebi žanu nimaja, duž tajku tež nikomu žanu dac̄ njemóža.

Hdžez pak ſu tajzy kſhesczijenjo, ſiž maja we ſebi teho ſameho Božeho Ducha, kajkehož mějſchtaj Pětr a Jan, a ſiž ſo runje tak ſwěru modlic̄ khodz, kaž wonaj, tajzy ſměja we ſebi tu móž druhich wožiwick a jim rjane žohnowanje pſchinjeſč, kajkež naſch ſu ſtanjenu ſbóžnik ſwojim wěrjazym ſpochi dawa.

Tamny proscher pſchi templowych durjach bě jora pomožy potrjebny. Hdže pak bylo na ſwěcze žane, město,

a hdže byl žadyn czlowjek, kiž by naſchego ſbóžnikowu pomož njeprjebał? Š wjetſha ludžo ſwoju nuſu nječuja, ſa to pak maja ju čzim hōrſchu na wutrobje. Duž dyrbi naš Bóh ſe ſwojej miloſczu pſchińc na nju počasč, ſo móhli tajzy tule ſwoju nuſu pōsnac̄ a ſacžuež.

Kaž Pětr tamnemu rjekny: „Pohladaj na naju!“ tak dyrbi ſo hīſhce ūženka tajſim ludžom do wocžow prajic̄: „Pohladaj na tych, kiž w mjenje Jeſom Chrysta ſ tebi pſchińdu. Daj ſo do předka powucžic̄, ſchto twojeho ſbóžnikowe mjenno ſamóže a tajku ma wone we ſebi móž, pſchetož ſobu ſ nim nam Bóh wſcho ſbože a wſchu ſbóžnoscz dawa.“

Š možu tuteho mjenia bu tamny khromy wuſtrowjeny, ſo móžesche ſlakac̄ a Boha khwalic̄ a wokoło khodzic̄ tak, ſo ſo wſchitzu na tym ſepodžiwachu.

Pětr a Jan tón džiw ſamoj wot ſo dokonjaloj njeſtaj, ale naſch luby Knjes bě jón pſches njeju dokonjal. Tutoň něhduschi khromy bu ſ tym khodzaty ſwědł ſa to, ſo mamu tu nětke Jeſuſowe ſłowo a jeho ſwjate mjenno, a ſo wón nam ſ nim wſcho ſbože a wſchu ſbóžnoscz dawa.

Wotewr kózdy ſwojej dotal ſasparnej wocži, pōsnaj a hladaj, kajke džiwý je naſch Knjes wot tamněho japoschtoſſeho czacha ſem dokonjal; kajka njeſcheměrná czrjóda czlowjekow je ſo wottal ſ Bohu wróčila, kajku dobrotu a luboſcz ſu wſchitzu tajzy druhim wopokasowali, w kajkej wěrje a ſwěrje ſu wobſtajne ſawostali. Chyli ſo my ſami njeſtaj wot Božeho Šsyna ſ jeho njebjefskemu Wotzej ſežahnež? Njech tola radscho kózdy ſwjatemu

Duchej bydło shotuje, so móhl tón w jeho wutrobie sawostacż, po tym směje tajki s teho tež nutška we ſebi Jeſuſowu móz a ſylnoscż. Po tym směje pał tež ſwoj mér a dobrý pokoj, ſwoje wjeſzele, hdvž je Boha dopoſnal. Kóždy tajki budże potom ſa druhich prawe žive žorło, ſi kajkehož ſo ſa nich žohnowanje a živjenje wuzórli. Khwalene budž ſbóžnyhcezinjate Jeſuſowe mieno! Njech byli jo wſchitzu doſeſnali a jeho móz ſami na ſebi wožiwjeniu woſladali.

Knjeze Jeſu, twoje ſwiate mieno je ſa naſ, ſchtož ſylny hród a twjerdzisna. S nim ſy ty khromych a khorych wutrowiſ, twoje mieno je, ſchtož wulata žalba. Na tebje a na móz twojego mienia ſo wſchitzu ſpushezam. Spožcz, ſo býchmy jo wſchitzu ſeſnali, jo ſebi wužoko wažili, ſi jeho móznej pomozu na ſwécze khodzili a ženje njewoſlabili. Hamjeń.

Wérvosć biblje, ſakitana pschecžiwo jeje njeſcheczelam.

(Poſræzowanje.)

Narod Jeſuſowy.

Tež na Jeſuſowym narodže někotſi njeſcheczeljo poſtorka namakaſja. Luk. 1. 2. Mat. 1. My pał ſo ſ tymi wucženymi, kotsiž ſu ſo ſ tym praſchenjom doſkladne ſanoſchowali, teho twjerdze džeržimy, ſo je ſo Jeſuſowy narod tak ſtał, kajkiž ſo wopiuſuje. Alle my tež wěmy, ſo tu zune potajniſtwo leži, kotrež ſo na torhoschezo ſjawneho živjenja njehodži. Kaž zuna a luboſna nam, kiž my wěrimy, hiſtorija džinwneho naroda Knjeſoweho je, tola wéra do „Ssyna Božeho“ psches nju njenastawa, ale psches woſzobu a ſłowo teho Knjeſa, psches jeho ſbóžnikowiſ ſkutl. Chze-li pał ſchtož pschecžiwo temu rēčecž, my ſi wjeſzelej nadžiju wotmolwimy, ſchtož ſlepionarodzeni farifejskim ſnapſchecžiwi, Jan. 9, 30—38. Wón praſachu: My njewěmy, ſi wotkal tón je. Na to wón wotmolwi: „To je wſchaf džinwna wěz, ſo wón njewěſe, ſi wotkal wón je; a wón je mojej woczi wotewril! Hdv by tón njebyl wot Boha, wón by niežo njemohł cžiniež.“ —

Kajka móz wot powyſheneho Jeſuſa na jeho woſhadu pschi ſpožatku wuſhadza, wopiuſuja

ja poſchtolske ſkutki.

Tež pschecžiwo tutym kniham je ſo wjele rēčalo a pižalo. So pał by ſo ničto ſatraschicž njedał, ale jo by ſtroſchtnie móznu powjeſcž wo prěnim roſſchérjenju miſzionſtwa bjes pohanami (tež do Europyſkeje 16.) cžital, tu ſwědečenje muža podanym, kotrehož nahladnoſcž w wědomnoſczech je wulka. Wón njeje theologa, ale bjes dwěla jedyn ſi najwjetſhich ſtarožitnoſežerjow, profeſzor Kurzius w Barlinje. W akademiji wědomnoſczech w Barlinje mějeſche psched ſkótkim pschednoſchf wo wopycze Pawołowym w Athenje w japoſchtolskich ſkutkach wopiuſanym: „To je wažny wotdžel (wón wužožowaſche) w hiſtoriji ežlowjeſtwa, kotrehož prawe waženje dyrbí rēčespytnika, ſtawiſnarja a theologu ſajimacž. Schtóž da powjeſeži japoſchtolskich ſkutkow prawje na ſo ſkutkowacž, ſo teho ſacžiſcheza ſminyčž njemiž, ſo ſo tón podawki wot ſobuſhwědka tak wopiuſuje, kaž je ſo woprawdze měl: „W tych 16 ſchtucžkach teksta je tajka poñoſez hiſtoriſkeho materiala, to je wſchitko tak žive a raſne; to njeſzu hole ſłowa, kajkež tam namakaſh, hdzež ſchtož wumyſlenu hiſtoriju pschednoſchuje. A tež ani myžličž njeje, ſi kajkiム wotmyžlom dyrbjalá ſo ta hiſtorija wumyžličž. Měſtečanske torhoschezo w Athenje je ſwětne jewiſchezo, hdzež mějeſche kóžda nowa wuežba pruhowanje woſtacž. Athen běſche pschede wſchém to město, hdzež roſrēčowanja wo wyschſeſej wérvosći powyſhikownje ludzi ſajimowachu. Teho dla ežinjeſche Pawoł tu kaž Sokrates, ſo by džen wote dnia ſi tymi, kotrehož by ſetkał, ſo do rēčow dal. Tač ſo torhoschezo po něcžim ſi poſlucharjemi napjeli a eži mudri w Athenje ſo wabjeni ſacžuchu ſo ſi zujnym wuežerjom mudroſcze měriež. So bých ſwoju węzipnoſcž ſpoſojili, žadaja dležiſche wuprajenje wot Pawoła a pytaju woſzakanej rēči wjetſchu wažnoſcž dacž, psches to ſo měſtečansku wyschnoſcž tam pschednoſcha.“ Profeſzor K. hiſcheze wo ſwontowym teho podawka doſkladniſchho rēčesche. Skončnje wón ſwoje pschecžwědečenje wupraji, ſo tón, kotrež hiſtoriſku wažnoſcž powjeſeſe wo Pawołowym predowanju preje, jene najwažniſhich kópjenkow ſi hiſtorije ežlowjeſtwa

wutorhnje. Tač ſo wérvosć ſwiateho pižma psches pbiſiacze wueženych woſkruſjuje.“

Tač rēči profeſzor Kurzius w ſwojim pschednoſchf, wž pał, ſubi ežitarjo, chyli po tym roſbudžiež, hacž je „njeſdželane a hlupe“ bibliſkim hiſtorijam wěriež.

(Poſræzowanje.)

Namjeńtuſ wobras w měſeſe Lübecku.

(Poſræzowanje.)

Wbohi muž drje woſowaſche někotry čaž pschedciwo tutemu wabjazemu hlužej. Alle wón ſo njemodlesche: Njeſwedž naž do ſphytowanja! Teho dla wuſhacze jeho napschedciwjenje ſlabſche. Njeſpſcheczel jeho dufche dyrbjeſche dobycz. Pschedekupz ſo wrózgi ſi ſyrtwje do ſwojego doma a pyta wſchě mózne klucze hromadze. Wón wojmje ſwoju latařuju, ſleſheze, hamor a ſochor a khwata ſažo do wotewrjeneje ſyrtwje. Tu ſo ſthowa w eženym kucžiku a čažka na wjeczornu hodžinku. Wone ſo ežmi. Zyrkwine durje ſo ſamku. Njeſbožowym pał čažka hiſcheze hodžinnu po druhzej, hacž do połnožy. Wonkach na dróžy je wſchō woſzichlo. W domach koło woſolo ſu wſchě ſwězy wuhaſnjenie. Čicho a ežma je tež w wulkej ſyrtwi. Bjeſbóžny njeſkutk móže ſo nětko ſapozecž. Pschedekupz ſažwězi ſwoju latařuju a pſchiblizi ſo k woltarzej; wón pyta wſchě ſobupſchinježene klucze, a hlaj, jedyn wotamku. Wón wotewri Boži kaſhež, wulka ſuma leži w Božim kaſhežu.

Ta nochzu wſchat ju kramjež, ale jenož ſebi požežiež. S tutymi myžleni ſpokoji njeſbožowym muž ſwoje wozuežene ſwědomije. Wón wojmje wſchě pjenjeſh wón, lieži je a napiža ſebi ſum. Skonečnje je kaſhež wuproſdnieju a pschedekupz khwata ſe ſwojej ežezu domoj. Žemu je nětko woprawdze ſa dolhe čažy pomhane. Dohł po druhim, kiž wot njeho žadaja, móže wón ſaplacži a móſcheň njeje hiſcheze pröſdna. Wón móže hiſcheze ſpokojuje někotre njedžele woſzakacž, ſchto je ſo ſi jeho kóžemi ſtał. Něžo wón woprawdze poſkojuje wotčakacž? Ně, poſkojuj njemóže wón bycz. W jeho ſwědomnju běſche ežerw, kiž njewumrje, ſo pali woheň, kiž njehaſnije. Ty ſy paduch, rubježnik! to je žałozne ſłowo, kotrež wón wodnjo a w nožy ſlyſhesche. Nihdže nje-namaka wón mér a poſko ſa ſwoju dufchu. Nihdže ſo njemóže psched ſwojim ſwědomnijom, kiž jeho woſkvoržuje, ſthowacž. Wón woſolo bludži. W ſamlutkoſci ujemóže wón to wudžeržecž, tam ežwiluſa jeho myžle, kiž bjes ſobu ſo woſkvoržua a ſo ſamoſwieſa. W towarſtwje tež žaneho poſkoja nima. Žemu je, kaž ſo by kóždy ežlowjeſk jeho ſlóčz wjedžał a tola nichto njewě, ſchto je ſo w tamnej nožy ſtał. Nichto njemóže to na kaſhežu ſpójacž, ſo je wotewrjeny a woſkranjeny. Hafle na nowe lěto, hdvž ſo Boži kaſhež wotewri a hdvž by khetro pröſdny był, pſchiniđze tole paduchſtwo na ſwětlo. Alle hacž do noweho lěta ſu hiſcheze tři měžazy a ſa tutón čaž móže ſo wjele pſheměnicž.

Ras heđi njeſbožowym pschedekupz w ſwojej ſtwi. Duž pſchiniđze jedyn jeho pižarjow ſi wježelum woblicžom k njemu do jſtvu a powjeda jemu, ſo ſu tři ſi jeho woſzakamej kóždow do pſchijstawa ſi wjele drohimi tworami pſchijele. Pschedekupz, kiž bě hižo wſchu nadžiju ſpushežil, njedowri ſwojimaj wuſhomaj, jaſo tu wjeſzelu powjeſcž ſlyſchi. Wón khwata do pſchijstawa. Woprawdze! Tam ſu jeho wulke rjane kóžde runje dojèle. Tebo wutroba wuſka pſched njewurjeſliwym wježelom. Wſcha nuſa ma nětk ſwój kónz. Twory ſo wuſhach, ludžo pſchiniđdu, kiž ſebi ſupuſa a ſa kótki čaž ma wón ſwoje kaſheze jažo poſle pjenjeſ. Wón je nětko ſažo najbohacžiſhi muž w starym mějeſe Lübecku.

Pschedekupz njeſapomni, ſchtož je ſebi w tamnej ežmowej a ža-loſtnej nožy ſlubil. Wón da ſchtyrjom mužam pſchijicž. Wón wotliži třizeči ras ſum, kotrež je tehdy ſi Božeho kaſheze won wſal. Wón chze ſi bohatej měru ſažo derje ežiniež, ſchtož je tehdy ſle ežinil. Ta wulka ſuma ſo do wulkeho kaſheža ſypnje, mužojo wojmu jón na ſwoje ramjenja a džea ſi nim psches dróhi města Lübecka. Sadž nich dže bohaty pschedekupz. Ludžo ſo džitvaja, hdvž tutón čaž woſladaja. Hdze njeſeja tak wjele pjenjeſ? tak ſo kóždy praſcha. Lud dže ſobu. Čim dale pſchiniđze, čim wjetſcha bywa ežjoda. Skonečnje ſteji pschedekupz ſe ſwojimi pſched ſwodžerjemi pſched zyrkwinskim durjemi. Mužojo nježu pjenjeſ do zyrkwje a itaja je tam pſched Božim kaſhežom dele. Lud je hacž do Božeho doma ſtupiſ a napjeli wſchě rumy. Nimo woltarja dže bohaty pschedekupz a pſchijupi k Božemu kaſhezej a da wſchě pjenjeſ do njeho ſypacž. Potom wrózgi ſo pschedekupz ſi mužemi jažo do ſwojeho doma. Na puežu pſchewodži jeho

ſ wulkim wyſtanjom wulka ludowa cžrjóda, kž jeho ſ wulkim hložom jako dobroczela khudych powita.

Gslubjenje je dopjelijene, žaloſtnym ſtutk wurunany. Tež wopravdze wurunany? Pschekupzej njeje tak. Cžim wjeſelscho lud jeho khwalbu na wſchech dróhach a w wſchech domach powjeda, cžim ſrudniſcho je w jeho wutrobje a duſchi. Boži hlož hischeze pschezo njemjelceži. Ty ſy paduch a rubježnik, tak klineži wo dnjo a w noz̄y w jeho wutrobje. Schtožkuliz wón cžini, ſo by tutón hlož poddusyl, to ſo jemu njeporadži. Žadyn pokoj, žadyn mér njepſchüdže do jeho wobceženeje duſche. Jego thjchnoſč je netko hischeze wjetſcha, dyžli předy. Wón tutu čežu dlěje ſnjeſč nje-móže a cžežko ſthori. Wjele njedžel leži wón na khorołožu. W džinnych ſzonach powjeda wón rubjenje, kotrež je w tamtej noz̄y wobeschol. Jego ſzwerna mandželska ſlyſchi ſ naſtróženjom wo tutym žaloſtnym ſtutku, wona njeha, ſo hischeze něchtó wo tym ſlyſchi. Wona wostanje wo dnjo a w noz̄y pola njeho a hlađa jeho ſama. Napožledk ſo khoroſč miny. Pschekupz ſaſo wotkhori. Alle ſchtož je pſhēcziwo ſwojeſi woli ſwojeſi mandželskej pſcheradžil, to wuſnawa jej netk ſ roſkatej a poſutnej wutrobu. Wboha žona ſo naſtróži pſchi tutym žaloſtnym wuſnacu. Wona chze jeho ſměrowac, ſo je wón ſwoju winu ſaſo wurunala, ale jejne ſlowa njedawaja jemu troſtta. Skónčenje da wón po jeje radze ſpovjednemu wózzej pſchüdž, kotrež ſo ſwojeſi wulkeje wuſnaje. Wón jemu wſcho powjeda. Pređar napomina jeho ſ pokucze. Alle wón poſtaſa jeho tež na Jeſom Khryſta, teho ſbóžnika khudych hréſchnikow. Jego ſlowa padnýchku kaž roža ſ njebež dele na jeho khudu, wobceženu duſchi. Wón wuknje do wodawania hréchow wériež, wón wuknje ſo modliež ſ človíkemu ſynej, kž pſchischoł je, pytač a ſbóžne cžinič, ſchtož ſhubjene je. Wón napožledk ſo džerži ſ ſlowu: "Schtož ſwoje pſchecſtupjenja preje, temu ſo derje njepóndže, ſchtož paſ je poſnaje, a ſo jich wostaji, tón ſmilnoſč doſtanje."

Pſchekupz je na cžele a na duſchi ſaſo wutroveny. Netko dyrbí a chze wón tež to poſledne cžinič, ſchtož ſ pravej poſkucze ſlūſcha. Junu ſedži Lübecka rada w ſzwjatočnej ſhromadženje na radniſy ſhromadžena. Denož ſtólz bohateho pſchekupza, kž tež ſ radnym knjeſam ſlūſcha, je wot jeho khoroſče ſem proſdny wostał. Duž ſo wotewrja ſalowe durje a wón ſaſtupi. Wſchitzu ſtanu, ſo býchu jeho wutrobiſe powitali. Měſečanosta poſkicži jemu ruku, ſo by jeho ſ ſtólzej pſchewodžil. Alle wón khutnje pſchecſelou ruku a wutrobiſe powitanje wotpoſtaſa.

(Skónčenje.)

Mér do bitwy.

Korla Konich a Arnoſcht Hanuſch běſchtaj jenak staraj, wonaj běſchtaj džežci ſuſhodow, běſchtaj hromadže hraſi, harovalo, hromadže w ſchuli ſedžaloj a tež hromadže konfirmowanaj.

Teju pſchecſelſto w ſo po ſdacu pſches niežo kaſhež njemóžesche. Tačo běſchtaj wobaj do wojakow wuſběhnjenaj, do teho ſameho regimenta huſarow pſchüdžeschtaj, haj do teje ſameje ſchwadrom. To běſche jímaj cžiſčeze prawje.

Hromadže pſchüdžeschtaj preni króž na dovoſenzu domoj. A ſa te 14 dñjow, kotrež běſchtaj ſebi tač rjane myžliſo, jeju pſchecſelſto roſpadze. Woběmaj ſo Wolakez Hanka lubjeſche, wona běſche w domje bura, kotrež běſche hakle pſched krótkim do wžy pſchicžahny. Hanka ſama dožho njehablaſche; wona ſo Korli pſchivobrocži. To paſ Arnoſcht pſchecſelej njewoda; haj na město dožholéneje luboſeze hidženje ſtupi.

Hromadže běſchtaj wonaj pſchischoł; kóždy ſam ſa ſo woteńdže, dokelž by Arnoſcht kóždy króž Korli khribjet wobročil, hdy by jeho wohladal. Towařſchojo ſo dodžiwač ſiemóžachu. Wonaj chzýchku pſchicžinu ſhonič, ežeho dla běſche njenadžižy njepſchecſelſto mjes nimaj naſtaſo — ale to ſo jím njeporadži.

Cžaſ ſo miny. Wonaj ſo njehednaſchtaj. Hlubina mjes nimaj bu pſchezo hlubicha. Arnoſcht by kóždy króž wſchón wobledny a wohen hidženja w jeho woežomaj ſaſapny, hdyž by Korla liſty wot domu doſtał a wón je cžitawſhi ſo ſaſmjal.

Duž wójna mjes Němkej a Franzowſkej wudvri. S wjeſelej hidžbu ichwadrona wuežahny. Wojazh běchu ſebi mjes ſobu ſwoje myžle ſdželiſi; Korla a Arnoſcht paſ ſlowežka hromadže powjedaloj njeběſchtaj.

Wójna ſo w Franzowſkej wjedžesche; někotry ryežerſki ſyň naſchego wózneho kraja hido w njepſchecſelſkej ſemi wotpočowasche. Bóh běſche ſi nami.

Saſo ſtejachu pſched wójnu. Wot teje ſchwadrony huſarow

buschtaj Korla a Arnoſcht požlanaj hladac, hdyž nejepſchecſel ſteji. Sa dležiſchi cžaſ wobaj na hóz̄y hromadže pſchüdžeschtaj. Wonaj dyrbjescchtaj ſebi ſdželic, ſchto běſche kóždy widočal.

Arnoſchtej njejabzy pſches hlađu kaž džiwi wichor myžl pſchecſel: „Hdy by tola njepſchecſel ſula Korlu trjechila a ja ſtrowy wostał, potom bých domach to ſwoje dozvili.“

Zemu bu hóz̄o, jako ta myžl jeho ſapſchimy. W tym wokomiknjenju Korla na boč poſtaſa a praji: „Tam ſteji njepſchecſel.“

Sſlowežka njepiknwyſhi chzýchke Arnoſcht dale jehac.

„Cžakaj, pſchecſelo!“ ſawola Korla, „na jene ſlowo. Bóry ſo bitwa ſapocžne. Mi je tak, kaž budu w ujej wostač. Teho dla, Arnoſcht, ſabudž, ſchtož je býes namaj, daj nam mér ſčinic, do bitwy. A hdyž ja w ujej wumru a ty domoj pſchüdžes, potom poſtrow Hanku wote mije — a, a proſch wo nju.“

Arnoſcht wſchón wobledny. Wón ſo pořivo Korli w tym wokomiknjenju wſchón njekniežomny ſdasche, ſo by najradſcho wótsje ſawołaſ: „Wodaj a ſabudž“, wón ſdychowasche, Korlowu ruku wopſchimywyſhi.

Tón ſam ſwecžor buschtaj wobaj pſches roſbuchnjenu granatu trjechenaj a cžežko ſranjenaj. Wonaj hromadže w laſareče ležeschtaj a netkle bu hakle pſrawje mér mjes nimaj. Wobaj ſebi myžleſchtaj, ſo ſ nimaj ſ kónzej dže, tola ſo ſ woběmaj polepſchowasche. Dokelž běſchtaj njehmanaj, ſa dalishe ſobu w wójne ſtač, ſo domoj poſlaſchtaj.

„Arnoſcht,“ praji Korla bojaſliwy, „njeje wěrno, mér, kotrež ſmój do bitwy wobſamkoj, tež ſa doma placži?“

„Haj, Korla, a ſ ſnamjenju, ſo ſy wſchitko wodał, hluſ mi, ſo ſměm twój preni ſwat býč, hdyž ſo Hanku pſched wérowanſki woltař ſtupiſh.“

Tak ſo ſta — a mér běſche traſazh.

Bojež ſo Boha, cžesczce ſrala.

21. wulfeho róžka 1793 ſo w Franzowſkej žaloſtna ſlóſež ſta, ſo chze ſo ruka wobarac, to napiſac: ſral Ludwik XVI. bu wot ſwojeho ſuda morjeny.

Dwazeži ſet hakle ſtary, derje wueženij a dobročiwy, ale ſlaby ſa žaloſtné herbſtwo, kotrež běſche wot ſwojich předowníkow doſtał, tón njebožowny w lécze 1774 na trón jeneho Ludwika XIV. a XV. ſ ſwojemu njebožu ſtupi. Pſchetož kaž běſche wot wyschich ſchtantow hacž do nižſeheho ſuda wjazorje ta kaſnja: „Bojež ſo Boha“, ſ nohomaj teptana, tež njeuwuwoſta, jako běſche na jenym boču mera hrécha a njeprawdoſče poſtva, a, jako na druhim boču wulka ſlaboſč njerohymjeſche džitvin žadoſežam ſuda ſ khutnym ſakonjom, ſ mječom, kotrež wyschinoſč podarmo noſkyč njetrjeba, w prawym cžaſu napschecžiwo ſtupicž — ſo bu ſ teho: „cžesczce ſrala!“ to wołanie: ſmjercz wſchitkim ſralam!

Měžazh dožho běſche hido ſral ſe ſwojej ſwójbu jatj. 25. septembra 1792 běchu jeho wotfadižili a w Franzowſkej žaloſtné ſnjeſtvo ſakhadžesche.

Žaloſtni Jakobinjarjo, přenjej Danton a Robespierre, běchu hido dožho ſralowu ſmjercz wobſamkli a ſwoje ſravanne wotmyžleſje w noz̄y wot 19. do 20. wulfeho róžka 1793, hdyž tež ſ malej wjetſchini hložow, pſchecžiſtežachu. So khablazh towařſchojo ſebi wěz hinak pſchemyžili njebychu, ſaſudženemu kraje ani tsi dny njeſtoſtajichu, kotrež ſebi wuproſy, ſo by ſ tmy ſwojimi hischeze poſledni króž hromadže pobycz mohl; ale woni to wobſamknenje ſe wſchém khvatkom wuwjedžechu.

21. wulfeho róžka rano w 9 hodžinach ſral Ludwik doſtojnje, ſe ſwojim Bohom a ſnjeſom ſjednany — wjecžor předy běſche ſwiate wotkaſanje wužiwał — poſledni pucž ſ ſmjercz nastupi.

Se ſwjaſanymaj rukomaj na ſchaffoče ſtejo wón ſ wulkim hložom ſawola: „Franzowſojo, ja njewinowaty wumru! Ja mojim njepſchecželam wodam a pſcheju, ſo by tež Bóh jim wodał a ſo chzyla moja ſmjercz ſbože Franzowſkeje ſpěchowac!“ Hrimot bubonow jeho dalshe ſlowa poddusy, woni jeho pſchimyſchu a ſa wokomiknjenje jeho hlađu padže.

To žaloſtnie běſche ſo ſta — ale dožho a cžežko je jo Franzowſka wotpoſkucžie dyrbjala.

Něti ſrve buchu pſchelate, ſ hromadami ſo ludžo kónzowachu. Žaloſne ſapuſeženje běſche w kraju. Haj w wrótnoſeži Boha ſa wotfadiženeho wuprajichu a wſchu Božu hlužbu ſakafachu.

Tak běſche pſched něhdže 100 lětami w Franzowſkej. Tak běchu kaſnju: „Bojež ſo Boha, cžesczce ſrala“, do napschecžiwoho wobročili ſ ſkaženju ſudži na cžele a na duſchi.

Bóh tón kňies chýl našch wótnym kraju w našchim kňutnym čážu w bohabojašnoseži a w šwérnošeži ď krajej a kňehorej sđeržecž.

Wón dobre pueže wschudże a pomož wudželi.

Kať húška je ta stvícžka — kať cízowa s malym woknijeskom! A tola je mi pschezo, kaž by mi jažne šlonečne šwétlo so napšchečzivo šwéčilo, hdyž tam sastupju — a jažne šlonečne šwétlo leží tež woprawdze na starym swjadlém, faldałym woblicžu wobhodlerki kňuduskeje jstwiežki, jažnosć wěčneho šlonečka, wo kótrymž Paweł Gerhard spěva:

„Te šlónzo, tiž mje ſhreje,
Te Jeſuſ kňryſtuſ ſham.
Hdyž wón ſo na mije ſhměje,
Dha mam, ſchtvož požadam.“

Zaneho morkotazeho šlowežka ženje wo teje stareje macžerki a kňyščaš njejšym, runičež běchu jejne 87 lét bohate byle na horju teho živjenja, na kňudobje a nuž — derje pač někotre šlowe wježeleje džecžazeje wery, ſo ſym húščiho hacž junkróč ſežek ſutrobu do teho húščeho maleho raja měra ſastupiwschi jón ſažo požyljeny a wokšewjeny wopuščezil. —

Wónano ſažo ď starej macžerzy pschińdzech — wjedzorne ſlonečko pruhu s woknijeskou muts ſeželeſche — wona hrajkache na bělých wložach macžerki, ſe ſwětley jažnosću hlowu wobſwéčzuo; — wſcho běſche tak cízho. Měi běſche, kaž bych do ſwiatniž ſastupil — a njeběſche tež tak, dokelž tam Boži duch bydlesche? —

Wona ſo wobroči.

„Ach, wý ſeže?“ mi radostniye napšchečzivo klinčesche a ſ dobom mi pschečzeliwje ružy tykaſche, „to je rjenje, ſo wý runje dženž pschińdžecze.“

Ja ſo ď njej ſymy. „Pomhaj Bóh, macžerka. Wý dže ſeže dženža tajka, kaž by ſo wam něchto wobžebiteho dobreho ſtało.“

Stara ſiwaſche a na mije ſe ſwojimaj dobrýmaj wocžomaj tak ſbožownje poſhlada. „Haj, haj“, wona praji, „něchto jara dobre, tak je. To je tola pschezo kňažne, hdyž pónuajemy, ſchtu našch luby kňies a Bóh ſamóže, a ſo je jemu lohko, našče ſtaroſeže do wježela pschewobročiež, hdyž wſchak dyrbimy ſo potom tež prawje haňbowacž naſcheje małowerry a njewerry dla. Ja ſym někto hýž 87 lét na ſwěcze — ja prajicž njemóžu, kať hústo ſym Božu móžnu pomož ſacžula a tola běch tajka njeroſomna, ſo dwělowach a ſo rudžach. Něk wjazy ſe ſtarymaj nohomaj njenžde — ja njemóžu wjazy, kaž hewak, na poſrjebniſchežo kňodžicž a rovy ſrjepicž. Duž wežera ſažo cízcež bjes troſchta tu ſedžach a w mojej njemudroſeži myžlach, ſo je zyle ſkon ſe mnú, dokelž ſebi něčo ſaſluzicž njemóžu a zyle ſapomnich, ſo Bóh luby kňies w njebežach tu híšež je, tiž móž mi na hinaſche waſhniye pomhacž, hdyž ma ſa dobre, mi moje možy wjazy njeſacž. Ně, ně, njerěčeže mi, ja běch njevožluſhne džecžo pschečzivo Bohu. A jaťo tak ſedžach a ſo rudžich a ſtarach a čžych Bóhu lubemu kňiesej poroki cínič — ſo wo durje ſlapaſche a jedyn ſastupi, tiž mje na dženža na poliziju ſkaſa! Ně, ſebi myžlach, na poliziji híšeže pobyla njejšym, Bohu džafowanu, ſi nje ſa ſwoje živjenje něčo cínič njemějach. Ale ja dyrbjach tola požluchačž, ja ſebi ſwoju nježelsku draſtu woblecžech a tam džech. A — a — ſchtu ſebi myžliež, ſo tam dyrbjach? Ně, ſo ſebi Bóh tón kňies ſamo polizistu ſa ſwojeho pónbla wuphta, ſebi ženje myžlila njebych, a tola běſche tak a niz hinaſ. Tam ſo mi dólhe piſmo cítaſche, wo kótrymž něčo njeroſymich, tón kňies dyrbjesché mi ſo wjazy ſrcež cítačž, předy hacž ſapjchimych, ſo je něchto legat wuſtají ſa tajke ſtare žony, kaſkaž ja ſym, a ſo hacž do ſónza mojeho živjenja měžacžnje 6 hríwnow doſtanu. Pomýšlež ſebi, połne 6 hríwnow — ſchtuž Bóh luby kňies cíni, cíni wón połnie a zyle. Kaž ſym wſcha wježela domoj pschiſchla, ſama njewěm, ale to wěm, ſo ſo híšeže ženje w ſwojim živjenju ſama psched ſobu tak haňbowala njejšym, kaž dženža, hdyž je mi móž Bóh tak jažnje poſkaſ, kaž móž pomhacž a kaž ma wſchudže ſwoje pueže pschi wſchém cílowſtum nježaku a ſtaroſeži. Ach, kať je tola našch Bóh tajki wulki a kňažny, kaž połny dobro-čiwoſež a ſmilnoſež! —

Macžerka njeležesche — ſhwata cíjichina w malym rumje kňežesche, naju wutrobje běſtej hnutej. Potom wona prſchesche:

„Spěwajcze mi móž luby kňerlisch; wón ſo dženža tak kňažuje hodiž;“ a ja ſapocžach: „Ach, porucž Bohu ſhwéru“. Taťo ſi ſchtuřtej ſchtucžy pschińdzech, macžerka ſobu ſpěwasche a jažnosć ſo na jejne luboſne, ſtare woblicžo lehny.

Ty dobre pueže wſchudže
A pomož wudželiſch,
Ty požohnujesč hudiž,
Zim ſhwětlo ſažwěčzisč,
Cze něčo njeſamoli,
Twój ſtuk ſo dyrbí ſtač,
Wſcho dže po twojzej woli,
Ty móžesč ſbože dacž.

Hdje je Jeſuſ?

Schtyrilétna holežka běſche pola wuja a cžety na wopycže a mjeſeſche tam wježele dny. Wona běſche bórſy pytnyla, ſo w tuym domje wjazy fedžbliwoſcze hacž domach na ſo cžehnje a teho dla ſo jej tudi hacž nanajlepje ſubjeſche. Tejny wui, tiž bě kňoreje nohi dla ſtajne domach, dyrbjesché jej na tyžaz prascheinow wotmolwjenje dacž, abo wona ſo ſ cžetu wukhodžowasche, abo ſ bórſy ſnatymi towaržkami na dróſy hrajkache. Denož pschi deſchczikowym wjedrije běſche cžezko ſa tutu holežku, ſabawjeſi ne namakacž.

Nas pschinježe jej cžeta zly ſyky rynk knihow ſ rjanymi wobraſami, fotrež ſebi holežka hnydom wſa a wobhlađowasche. Hdje je Jeſuſ, tak ſo praschesche, tak hústo nowe knihy do ruki wſa a hdyž ſchtalt naſcheho ſbóžnika w nich njebe, je rucze na hof cízny. Hakte jako běſche jene knihy ſnamakała, fotrež na kóždej ſtronje kňiesa Jeſuža poſkaſaſche, běſche jejne žadanje ſpoſoſene. Wui dyrbjesché jej te historije powjedacž, tiž ſi tutym wobraſam ſluſhachu a holežka mjeſeſche ſabawu doſcž.

Hdy bychmy my ſtari tola tež tak cžinili, myžleſche ſebi wui, mjes tym ſo jeho mała wicžobniſa wot jeho hofa njetwochny. Taťo běſche wón ſažo ſham, jemu híšeže tak někotra dobra myžlicžka ſi tuteho praschenja pschińdže. Hdje je Jeſuſ, tak dyrbjeli cílowjekojo ſo prasheež pschi wſchitkach naſežnoſczech živjenja. Psytach ty jeneho pschečzela, ſi cílowjekom, tiž Jeſuža ſnaje a lubuje, móžesč rjany wobkhad měž a tajkeho pschečzela ſebi dobyez je prózy hódnō. Zadaſch ſebi prawu wěrnu wježeloſcž, dha dži tam, hdjež Jeſužowe ſtopy ſnamakaſh. Džafowanu Bohu ſu pschezo híšeže dufche, tiž maju wutrobne žadanje po ſbóžniku, derje wjedžo, ſo hewak něčo traſaze ſa ſpoſoſenje dacž njemóže. Haj, hdje je Jeſuſ? tute praschenje je tež na prawym měſeſe, hdyž jene knihy do ruki wosmjeſch. Pschetoz knihow je někto wjele, tež wſchelakeho wopſchijecža. Hústo móž tebi hýž jenož krótke poſhlađanje do nich prajicž, hacž je Jeſužowy duch w nich. Knihu wſchitkach knihow pač, twoju bibliju, měj lubo, a waž ſebi ju wýžoko, pschetoz wſchudžoni tebi tam Jeſuſ napſchecživo ſtupi. Wěſchežo rěči ſtary teſtament wo nim a nowy teſtament tebi jeho poſkaſuje ſi jeho pschečzeliwoſcžu, luboſoſcžu a w jeho majestecže. Bjes wſchitkimi darami je dar Božeho hlowa najkražniſchi. Schtob tón prjecž wosmje, wosmje ſhwětej ſlonečko“, praji Luther. To ſo po po Božim ſlubjenju ſtač njebudž, pschetoz Bože hlowo wostanje wěčnje, ale bohuzel ſu ludžo, tiž wſchelatich pschičzinow dla wot Jeſuža, ſhwětlo teho ſhwěta, ſo ſdalení džerža a radſho čaž ſi wježenja ſhwětej ſluža.

Hdje je Jeſuſ? tak chženij my ſo prasheež, poſhlađujo na te wſchelake wodženja, tiž hústo cžemue ſo bjež ſdadža a tola, hdyž Jeſužowe myžle ſboža a luboſeže w nich ſpóſnajemy, ſo nam wuſaſnja. Haj, ſchtuž Jeſuža ma, je žorlo měra a wježeloſcže ſnamakaſh.

„Pomhaj Bóh“ je wot někta niz jenož pola kniesow duchownych, ale tež we wſchěch pschedawnych „Sſerb. Nowin“ na wſach a w Budyschinje doſtacž. Na ſchtuřež lěta placži wón 40 np., jenotliwe cíſzla ſo po 4 np. pschedawaju.